

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2011**ΜΑΘΗΜΑ:** ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:** 09/ 06/ 2011**ΒΑΘΜΟΣ:****ΤΑΞΗ:** Β΄**ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 2 ΩΡΕΣ (8:00 – 10:00)**ΣΕΛΙΔΕΣ:** 8**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:** ..... **ΤΜΗΜΑ:** ..... **ΑΡ:** .....

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από οκτώ (8) σελίδες και περιλαμβάνει τρία (3) μέρη.

Να απαντήσετε σε **όλα** τα μέρη και σε **όλα** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)**

Ποιοι άνθρωποι απ' αυτούς που μας τριγουρίζουν είναι **δραστήριοι**, αισιόδοξοι, ζωντανοί;

-Εκείνοι που βρήκαν το δρόμο τους, δηλαδή εκείνοι που πέτυχαν να δώσουν στην κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή περιεχόμενο σύμφωνα με τον εσωτερικό τους κόσμο: με τις επιθυμίες, τις προσδοκίες, τις φιλοδοξίες τους. Τους βλέπεις να τσακίζονται στη δουλειά όλη την ημέρα, να περιορίζουν στο ελάχιστο τον ύπνο, την ανάπαυση, την ψυχαγωγία τους και όμως ποτέ να μη δυσανασχετούν, να μην καταπονούνται, να μην αποθαρρύνονται **από τα εμπόδια** ή να **απελπίζονται** από τις μικροαποτυχίες αλλά να έχουν πάντα το χαμόγελο στα χείλη, τη χαρά και την πίστη στην καρδιά, έτοιμοι κάθε φορά που δυσκολεύεται η πορεία τους από κάποιαν ατυχία, να ξαναρχίσουν το έργο τους με κέφι, με ενθουσιασμό, με αυτοπεποίθηση. Απορείς πού βρίσκουν οι άνθρωποι αυτοί τα αποθέματα της δραστηριότητας και ιδίως τα κεφάλαια της αισιοδοξίας, που ξοδεύονται χωρίς να λιγοστεύουν. Και θαυμάζεις την ευθυμία, τη φρεσκάδα, τα νιάτα τους – ακόμα και σε προχωρημένη ηλικία.

Το **μυστικό** τους (χάρισμα ακριβό και αναντικατάστατο) είναι η εσωτερική τους αρμονία. Λέγουν και **πράττουν** εκείνο που έχουν μέσα στην ψυχή τους, μικρό ή μεγάλο αδιάφορο. Δε **φορούν** μάσκα, δεν υποκρίνονται, δε λένε **άλλα λόγια** απ' αυτά που πιστεύουν, ούτε κάνουν εκείνα που μέσα τους **αποστρέφονται** ή αντιπαθούν. Μαραγκοί είναι; Την αγαπούν την τέχνη τους και την ασκούν με όρεξη. Παπάδες είναι; Πιστεύουν στο λειτούργημά τους και το υπηρετούν με ευχαρίστηση. Γιατροί είναι; Τους **εμπνέει** η εργασία τους, την προσέχουν, τη χαίρονται. Πολιτικοί είναι; Βρίσκονται στην παράταξη που μάχεται για τα ίδια ιδανικά, μιλούν την ίδια γλώσσα με τους **συμπολεμιστές** τους και για τούτο είναι πάντα έτοιμοι για κόπους και θυσίες. Πώς να λυγίσουν, πώς να φθαρούν, πώς να γεράσουν τέτοιοι άνθρωποι;

Ευάγγελος Παπανούτσος «Πρακτική Φιλοσοφία» - Διασκευή

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Να γράψετε **τέσσερα (4)** χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ανθρώπων που πέτυχαν στην κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή. (μον. 1)

- **Εργατικότητα - αφοσίωση στη δουλειά**
- **Θυσίες- στερήσεις (ύπνου, ανάπαυσης, ψυχαγωγίας)**
- **Ψυχική αντοχή: δε δυσανασχετούν και δεν καταπονούνται εύκολα**
- **Επίμονοι: δεν αποθαρρύνονται και δεν απελπίζονται από τις μικροαποτυχίες και τα εμπόδια**
- **Θετική στάση ζωής: πάντα με το χαμόγελο στα χείλη**

2.α) Να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για καθεμιά από τις δύο παραγράφους του κειμένου. (μον. 0.5)

Πλαγιότιτλος α' παραγράφου: Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ανθρώπων που πέτυχαν στη ζωή τους.

Πλαγιότιτλος β' παραγράφου: Το κλειδί της επιτυχίας τους: η εσωτερική τους αρμονία.

β) Να γράψετε τη θεματική πρόταση της δεύτερης παραγράφου. (μον. 0.5)

Το μυστικό τους είναι η εσωτερική τους αρμονία.

3. Να αναγνωρίσετε **συντακτικά** τους υπογραμμισμένους όρους του κειμένου: (όπου υπάρχει αντικείμενο, να διευκρινιστεί το είδος του) (μον. 1)

(α) δραστήριοι: **κατηγορούμενο**

(β) το μυστικό: **υποκείμενο**

(γ) λόγια: **σύστοιχο αντικείμενο**

(δ) από τα εμπόδια: **ποιητικό αίτιο**

4. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω ρήματα στο **χρόνο** και στο **πρόσωπο** που δίνεται στην παρένθεση. (μον. 1)

(α) αποστρέφονται (Στιγμιαίος Μέλλοντας, β' πληθ.): **θα αποστραφείτε**

(β) φορούν (Αόριστος, β' πληθ.): **φορέσατε**

(γ) εμπνέει (Παρατατικός, β' ενικού): **ενέπνεες**

(δ) πράττουν (Παρακείμενος, α' πληθ.): **έχουμε πράξει**

5. Να εντοπίσετε και να γράψετε το **α'** και **β'** συνθετικό των πιο κάτω σύνθετων λέξεων. (μον. 1)

Σύνθετη λέξη	α' συνθετικό	β' συνθετικό
Απελπίζονται	από	ελπίζω (ελπίδα)
Συμπολεμιστές	συν	πολεμώ (πολεμιστής)

6. Να γράψετε τα **παραθετικά** (συγκριτικός – απόλυτος υπερθετικός) των πιο κάτω επιθέτων χρησιμοποιώντας το **μονολεκτικό** τύπο. (μον. 1)

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Απόλυτος υπερθετικός βαθμός
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
ταχύς	ταχύτερος	ταχύτατος, τάχιστος

ΜΕΡΟΣ Β': ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: «Για ένα παιδί που κοιμάται», Δήμητρας Χριστοδούλου

Νύχτα. Η κίνηση αραιή στη λεωφόρο.
Μες στο κλειστό, το φωτισμένο εργοστάσιο,
Οι μηχανές, αποσταμένες μα άγρυπνες,
Επιβλέπουν σαν άκακοι γίγαντες
Τον ύπνο του μικρού. Στριμωγμένος
Κοντά στη σκάρα του ατμού,
Με του αδελφού του το παλτό σκεπασμένος
Ξεκουράζεται.
Όλη τη μέρα δουλεύει στα φανάρια
Σκουπίζει τζάμια βιαστικά με το κόκκινο.

Εισπράττει κέρματα ή την εύλογη αγανάκτηση.
Περιμένει το επόμενο φανάρι.
Τίμια κερδίζει έτσι το ψωμί
Και το μερίδιο του νυχτοφύλακα,
Που τον αφήνει να κοιμάται εκεί μέσα.

Τα χιονισμένα βουνά της πατρίδας του,
Τα χέρια της μάνας του που τύλιγαν γύρω του
Γυναικείο μαντίλι για το κρύο,
Το δάσκαλο που πληρωνόταν με γάλα
Μόλις θυμάται.
Θυμάται κάτι ελληνικά από το στόμα του,
Που τώρα εδώ ακούγονται αλλιώτικα.
Όχι σαν βότσαλα γυαλιστερά μεγάλης θάλασσας,
Όχι σαν ποδοβολητό του αλόγου
Ενός ανίκητου στρατηλάτη,
Αλλά να, σαν τα κέρματα στην τσέπη,

Σαν το φτύσιμο στο βλέμμα του πελάτη.
Καμιά φορά πιο εγκάρδια
Σαν τούτο δω το βουητό της σκάρας,
Που όλο ανεβάζει το θερμό ατμό.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω ποίημα, **να περιγράψετε και να σχολιάσετε** τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης του μικρού παιδιού **κατά τη διάρκεια της μέρας και της νύχτας.** (μον. 1.5)

ΜΕΡΑ:

- Όλη τη μέρα δουλεύει στα φανάρια
- Καθαρίζει τα τζάμια των αυτοκινήτων όταν σταματούν με το κόκκινο
- Εξαντλητικό ωράριο – εξαντλητική εργασία
- Εκτεθειμένος στους κινδύνους του δρόμου και τα ανθυγιεινά καυσαέρια
- Εισπράττει άλλοτε λίγα κέρματα και άλλοτε την αδιαφορία και την αγανάκτηση των οδηγών
- Κερδίζει τίμια το ψωμί του

ΝΥΧΤΑ:

- Άστεγος και εξαντλημένος από το μεροκάματο βρίσκει καταφύγιο στο μηχανοστάσιο ενός εργοστασίου.
- Κοιμάται σε ένα ανθυγιεινό περιβάλλον κοντά στη σχάρα του ατμού, σκεπασμένος με το παλτό του αδελφού του.
- Κυρίαρχο στοιχείο: η φτώχεια και η στέρηση ακόμα και των πιο αναγκαίων.
- Διάψευση των ονείρων του, η Ελλάδα δεν είναι όπως την περίμενε.
- Μακριά από το οικογενειακό του περιβάλλον. Θλιβερό υποκατάστατό του οι άψυχες μηχανές

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: «Γιατί;», Γιάννη Μαγκλή

Ο νέος στρατιώτης ακούμπησε πάνω στο βράχο το ντουφέκι και το κράνος, άνοιξε τα χέρια πλατιά να ξεμουδιάσει το απανωκόρμι, ανάσανε βαθιά κάνα δυο φορές και βιαστικός βάλθηκε να κατηφορίζει την πλαγιά, να φτάξει πιο γρήγορα στη ρεματιά που από χτες είχε σημάνει μια φλεβίτσα γάργαρο, πεντακάθαρο νερό. Ήτανε δροσιά κάτω εκεί και το βρεμένο χορτάρι μύριζε όμορφα. Ο νέος στρατιώτης έσκυψε πάνω από την ξεχειλισμένη γουρνίτσα κι ήπιε άφθονο το κρύο νεράκι. Η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του.

«Αχ, τι δροσιά...», είπε. Έσκυψε πάλι, χούφτιασε το νερό και το 'χυσε στο πρόσωπο κι απάνω στο κεφάλι. Δροσίστηκε, καθαρίστηκε, μέρεψε. Έγινε άλλος άνθρωπος. Σήκωσε ψηλά το κεφάλι, κοίταξε τον ουρανό και μίλησε χαρούμενα:

- Θε μου, όμορφη 'ναι η ζωή του ανθρώπου. Κάνε με το καλό να τελέψει γρήγορα ο πόλεμος, να γυρίσω πίσω στο σπίτι κοντά στη γριά μανούλα που με καρτερά και κοντά στ' αδέρφια μου.

Τέλεψε το λόγο, χάιδεψε ακόμα με το χέρι, με το πρόσωπο το δροσερό νεράκι. Σηκώθηκε να φύγει. Άξαφνα άκουσε πλάι του περπατηζιά, εκεί, από την άλλη μεριά της ανηφόρας, κι έστριψε απότομα το κεφάλι να δει.

Ένας άλλος στρατιώτης, οχτρός, κατέβαινε και τούτος ξέγνοιαστος και ξαρμάτωτος, να πει από τη γουρνίτσα, να δροσιστεί και, με τον τρόπο τούτο, να ευχαριστήσει το Θεό, που τον προστάτεψε και τον φύλαξε και τη μέρα τούτη. ...

Όμως ο άλλος πια δεν άκουγε· μηδ' ένιωθε. Η ψυχή του είχε πετάξει και το τυραγνισμένο κορμί άρχισε να σκεβρώνει. Το σκοτάδι πύκνωσε πότερο και σκέπασε τους δυο ανθρώπους: φονιά και θύμα, που στέκονταν πλάι πλάι και που ο ένας απαλοχάιδευε το χέρι του άλλου και του μουρμούριζε λόγια αγάπης και πόνου, σα να 'τανε φίλοι παλιοί, σα να 'τανε αδέρφια. Λόγια αγάπης που ο άλλος πια δεν άκουγε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ο συγγραφέας παρουσιάζει τους δύο πρωταγωνιστές – στρατιώτες να έχουν πολλές ομοιότητες.

Να δώσετε **τέσσερις (4) ομοιότητες** ανάμεσα στους δύο στρατιώτες και **να τις σχολιάσετε.** (μον.1)

- **Είναι και οι δύο νέοι**
- **Είναι καταπονημένοι - εξουθενωμένοι από την ολόημερη μάχη**
- **Είναι διψασμένοι και λαχταρούν να πιουν δροσερό νερό από την πηγή**
- **Έχουν οικογένεια που τους περιμένει και αγωνιά για το γυρισμό τους**
- **Έχουν τις ίδιες συναισθηματικές ανάγκες και κάνουν όνειρα για το μέλλον**
- **Είναι και οι δύο θύματα του πολέμου**

2. Ο ένας στρατιώτης σκοτώνει και ο άλλος σκοτώνεται. Ποιος είναι **το τραγικό πρόσωπο** και **γιατί;** (μον. 1)

Τραγικό πρόσωπο είναι ο στρατιώτης που σκοτώνει γιατί:

- **Είναι θύμα ενός πολέμου που τον έχει εξαγριώσει και τον έχει υποτάξει θολώνοντάς του το μυαλό.**

(Στην αρχή όταν πίνει νερό από την πηγή ευχαριστεί το Θεό που σώθηκε από μια μέρα μάχης, ηρεμεί, θυμάται τους δικούς του, κάνει όνειρα για το μέλλον, όταν όμως βλέπει τον αντίπαλο στρατιώτη, παρόλο που είναι άοπλος, ξεχνά τα πάντα, νιώθει ότι απειλείται, χάνει την ανθρωπιά του και αστραπιαία πατά τη σκανδάλη και σκοτώνει τον άοπλο εχθρό.)

- **Μετανιώνει για το φόνο αλλά η ψυχή του θα είναι για πάντα σημαδεμένη με ενοχές.**

ΚΕΙΜΕΝΟ 3: «Στα καμένα», Μιχάλη Γκανά

Έλα να πάμε στα καμένα,
στον Υμηττό και στην Αυλώνα,
πουλιά και πεύκα συλλογίσου
ενός καμένου παραδείσου,
δέντρα που ήτανε φαντάσου

και στη σκιά τους ξεκουράσου.

Έλα και πάρε με μαζί σου
στην κυριακάτικη εκδρομή σου,
βγάλε με στο χλωρό κορμί σου,
στις εκβολές του παραδείσου.

Έλα να πάμε στα καμένα,
δε μας χωράει πια το σπίτι,
έρχονται δύσκολες ημέρες
μουτζουρωμένες σαν Δευτέρες,
έρχονται φλόγες απ' τα δάση
και μια φωτιά να μας δικάσει,
μέσα στο πύρινό της χνότο,
από τον έσχατο ως τον πρώτο.

Έλα να βγούμε απ' το σπίτι
ξανά σε δρόμους και πλατείες,
πάρε και τα παιδιά μαζί σου
εδώ, στο χείλος της αβύσσου,
κι άφησε μόνη στο τραπέζι
την τηλεόραση να παίζει,
να δείχνει έγχρωμο τον πόνο
δίπλα σ' ένα φιλέτο τόνο,
να δείχνει φονικά και φλόγες,
τσόντες, πολιτικούς και ρώγες,
ενώ εμείς θα 'χουμε φτάσει
στο σταυροδρόμι του εξήντα
με τα παιδάκια μας στον ώμο,
για να μας δείχνουνε το δρόμο.

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Το ποίημα περιέχει μια σειρά από προτροπές. **Να γράψετε δύο από αυτές και να εξηγήσετε τη σημασία τους.** (μον. 1.5)

Προτροπές:

1^η: «Έλα να πάμε στα καμένα»:

Καλεί τη σύντροφό του να πάνε μια κυριακάτικη εκδρομή στα καμένα δάση. Παρόλο που τα δάση είναι καμένα, την προτρέπει να φέρει στη μνήμη της εικόνες από το παρελθόν, όταν το δάσος ήταν ακόμα ένας παράδεισος και να ζήσουν τη μαγεία της εκδρομής.

2^η: «Έλα να βγούμε από το σπίτι... πάρε και τα παιδιά μαζί σου»:

Ο ποιητής προτρέπει τη σύντροφο, τα παιδιά του, αλλά και εμάς τους ίδιους να αποδράσουμε από τα στενά όρια του σπιτιού, τον εγκλεισμό και την απομόνωση και να καταφύγουμε σε ανοιχτούς χώρους και στη φύση.

3^η: «Κι άφησε μόνη στο τραπέζι, την τηλεόραση να παίζει»:

Στο σύγχρονο αστικό τρόπο ζωής η τηλεόραση είναι το κατεξοχήν μέσο επικοινωνίας. Η τηλεόραση όμως ωθεί τον άνθρωπο να εγκλωβίζεται στο σπίτι, του δημιουργεί την ψευδαίσθηση ενός ιδανικού κόσμου και του στερεί το ενδιαφέρον για ανθρώπινη επικοινωνία. Ο ποιητής προτρέπει να εγκαταλείψουν μόνη στο σπίτι την τηλεόραση και να αντιδράσουν βγαίνοντας στη φύση.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ:

«Ο αφέντης Μπατίστας και τ' άλλα», Κώστα Μόντη

Και μας έλεγε για τα κρεμαστά μουστάκια του αφέντη, το μαύρο του ρούσικο σκούφο, το βελουδένιο του ζιμπούνι με τη χοντρή χρυσή καδένα. Λιγιστές, κοφτές, βαρειές οι κουβέντες του σαν από μολύβι που πέφτει και βουλιάζει στο νερό. ... Αραιά και πού ερχόταν ο φίλος του ο Μπενετούτσι απ' τη Σκάλα. Ήταν ο μοναδικός του φίλος, ένας αψηλός λιγνός γέρος με ξεθωριασμένα γαλανά μάτια που, αντίθετα με τον αφέντη, γελούσε με το παραμικρό. ...

Ο Μπατίστας έφερε μια δερμάτινη σακκούλα σπλακωμένη με γραμμάτια. Τάβγανε ένα – ένα, έμπηγε το χέρι και τάβγανε σα να 'ταν καρύδια.

- Γιαννής Νικόλα.
- Ναι, αφέντη μου.
- Μπορείς να πληρώσεις σε δυο βδομάδες;
- Αφέντη μου, ξέρεις...
- Όχι πολλές κουβέντες. Θ' απαντάτε μ' ένα ναι ή ένα όχι.
- Όχι, αφέντη μου.
- Εν τάξει. Δεν μπορώ να περιμένω. Πάρ' το πίσω το γραμμάτιό σου!

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Αφού διαβάσετε το πιο πάνω απόσπασμα, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

Οι περισσότερες διηγήσεις της γιαγιάς του αφηγητή αναφέρονται στη μορφή του Μπατίστα.

Να περιγράψετε και να σχολιάσετε:

- (α) τη μορφή
- (β) το χαρακτήρα του.

(μον. 1)

(α) μορφή:

Ψηλός, επιβλητικός, κρεμαστά μουστάκια, με μαύρο ρούσικο σκούφο, βελουδένιο ζιμπούνι με τη χοντρή χρυσή καδένα, είχε τη μορφή άρχοντα - αφέντης.

(β) χαρακτήρας:

Κλειστός χαρακτήρας - εσωστρεφής - ποτέ δε χαμογελούσε - είχε μόνο ένα φίλο.

Γενναιόδωρος – χορτασμένος από χρήματα – δίκαιος - τίμιος. (κάσα με χρυσές λίρες, χάρισε χρέη στους εργάτες του, προστάτευε τους υπαλλήλους του)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Νοείται ότι στην αξιολόγηση του γραπτού λαμβάνεται υπόψη και η ορθογραφία.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

.....

Γιώργος Ιωσηφίδης

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΕΣ:

Αριστείδου Άρτεμις

Παμπόρη Χαρίκλεια

Νικολάου Στέλλα